

Інноваційні напрями оптимізації слідчої (детективної) діяльності у сучасних умовах

Віктор Шевчук *

* Д-р юрид. наук, професор, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8058-3071>, e-mail: kafkrim@nlu.edu.ua

DOI: 10.32353/khrife.2.2021.02 УДК 343.98

Надійшло 04.10.2021 / Рецензовано 12.10.2021 / Прийнято до друку 25.10.2021 /
Доступно онлайн 10.12.2021

Статтю присвячено проблемам оптимізації слідчої (детективної) діяльності шляхом застосування інноваційних підходів до вирішення завдань кримінального судочинства й запровадження їх положень і рекомендацій у правозастосовну практику. Визначено та розглянуто найважливіші інноваційні напрями розвитку сучасної криміналістичної науки, спрямовані на оптимізацію слідчої (детективної) діяльності в умовах трансформації злочинності, інформаційних та епідеміологічних загроз суспільству. Обґрунтовано, що в реаліях сьогодення застосування інноваційних підходів сприяє результативності розслідування, оптимізує слідчу (детективну) діяльність і забезпечує ефективність кримінального провадження й судочинства. Зазначено, що сьогодні одним із найперспективніших напрямів удосконалення боротьби зі злочинністю є розроблення, впровадження та застосування криміналістичних інновацій.

Виокремлено й розглянуто три напрями виявлення, розроблення та запровадження криміналістичних інновацій — техніко-криміналістичний, тактико-криміналістичний і забезпечення криміналістичної методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень. Визначено основні завдання й очікувані результати впровадження інновацій у правозастосовну практику. Сформульовано теоретико-методологічні засади розроблення та формування концепції інноваційних засад криміналістичного забезпечення оптимізації слідчої (детективної) діяльності. Обґрунтовано нові наукові підходи до вирішення спірних питань і визначено перспективні напрями досліджень у цій царині.

Ключові слова: ефективність і якість досудового розслідування; оптимізація слідчої (детективної) діяльності; інновації у криміналістиці; криміналістична інноватика; інновації у криміналістичній техніці, тактиці та методиці.

Постановка наукової проблеми

Інноваційний шлях розвитку криміналістики обумовлений передусім новітніми науковими розробками, запровадженням інформаційних технологій, високотехнологічного обладнання, науково-технічних засобів нового покоління, комп'ютеризацією й автоматизацією процесу розкриття і розслідування кримінальних правопорушень. До того ж необхідність вибору криміналістичною наукою інноваційного шляху розвитку обумовлено низкою об'єктивних причин, які пов'язані із загальними потребами практики та спрямовані на пошук адекватних інноваційних засобів, прийомів і методів протидії сучасним викликам злочинності¹. Саме тому створення та впровадження криміналістичних інноваційних продуктів завжди було й до сьогодні залишається одним із пріоритетних завдань криміналістики².

Інтегруючи новітні досягнення науки та техніки, криміналістика розробляє (створює) для правоохоронних органів інноваційні засоби, прийоми й методи протидії сучасній злочинності, застосування яких спрямоване на оптимізацію діяльності суб'єктів кримінального провадження та підвищення ефективності їх роботи. У таких реаліях криміналістичні дослідження мають бути спрямовані на активізацію розроблення прогностичної та прикладної функцій криміналістики, які мають забезпечити процес кримінального провадження криміналістичними рекомендаціями щодо ефективного застосування інноваційних технологій у досудовому розслідуванні й судовому розгляді матеріалів кримінальних проваджень³. Як убачається, комплексний підхід може максимально повно забезпечити планування та реалізацію інноваційного процесу, який передбачає створення, запровадження, поширення

- 1 Шепітько В. Ю. Проблеми оптимізації науково-технічного забезпечення слідчої діяльності в умовах змагального кримінального провадження. *Результати роботи науковців НДІ вивчення проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України за фундаментальними темами у 2018 р.* : мат-ли наук. конф. (Харків, 26.03.2019). Харків, 2019. С. 144–147 ; Ackermann V. R., Kurapka V. E., Malewski H., Shepitko V. Schaffung eines einheitlichen europaischen Krimiinalistischen Raumes: Die Tatigkeit offentlicher Organisationen zur Starkung der internationalen Beziehungen. *Kriminalistik*. 2020. Iss. 6. P. 355–363.
- 2 Журавель В. А. Загальна теорія криміналістики: генеза та сучасний стан : монографія. Харків, 2021. С. 6–7 ; Шепітько В. Ю. Завдання криміналістики в умовах глобальних загроз та еволюційних перетворень злочинності. *Криміналістика і судебна експертиза: наука, обучение, практика* : мат-ли наук.-практ. конф. Міжнар. конгр. криміналіст. (13–15.09.2018). У 2 т. Т. 1. Одеса, 2018. С. 14–26.
- 3 Шевчук В. М. Інноваційні засади криміналістичного забезпечення правозастосовної діяльності: проблеми формування концепції. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики* : зб. наук. пр. 2021. Вип. 23. С. 7–23. DOI: 10.32353/khrife.1.2021.01 (дата звернення: 03.10.2021).

й застосування інновацій⁴, спрямованих на оптимізацію слідчої (детективної) діяльності.

Як новий науковий напрям у криміналістиці криміналістична інноватика має прикладний характер і є науковим підґрунтям для створення (формування), запровадження й активного застосування інноваційних криміналістичних засобів кримінального провадження, судового розгляду, різних видів судочинства та юридичної практики (слідчої, судової, експертної, прокурорської, адвокатської, нотаріальної тощо), із метою їх оптимізації, підвищення ефективності й результативності. У зв'язку із цим поміж перспективних наукових напрямів досліджень у криміналістиці особливих актуальності та значення набувають проблеми розроблення інноваційних підходів до оптимізації слідчої (детективної) діяльності як одного із найбільш перспективних напрямів сучасних досліджень у криміналістиці.

Аналіз основних досліджень і публікацій

Наукове підґрунтя дослідження склали праці вчених-криміналістів, присвячені вирішенню проблем інноваційного забезпечення оптимізації

слідчої (детективної) діяльності й інноваційних напрямів розвитку криміналістичної науки та розв'язанню окремих її дискусійних питань, пов'язаних із підвищенням ефективності й оптимізацією діяльності органів досудового розслідування: Г. К. Авдєєвої, П. В. Берназа, М. В. Жижині, В. А. Журавля, В. О. Коновалової, І. І. Когутича, М. В. Салтевського, Н. І. Долженко, Д. К. Таряника, Н. Б. Нечаєвої, Ю. В. Чорноус, В. Ю. Шепітька та ін.⁵

Водночас досі залишаються дискусійними концептуальні засади оптимізації слідчої діяльності шляхом застосування інноваційних підходів для вирішення завдань кримінального судочинства й запровадження їх положень і рекомендацій у правозастосовну практику.

Аналіз криміналістичної літератури свідчить про те, що лише в деяких наукових працях окреслено певні підходи до дослідження цієї проблематики та порушено окремі питання шляхів оптимізації діяльності органів досудового розслідування й застосування новітніх методів підвищення ефективності слідчої (детективної) діяльності (Д. В. Бірюков, О. Ю. Булукув, Н. В. Глинська, І. В. Гловюк, І. О. Крицька, В. В. Навроцька, О. Г. Шило та ін.)⁶. Тому, на нашу думку, спеціального та глибокого вивчення,

4 Волинский А. Ф. Еще раз о криминалистическом обеспечении и инновациях (письмо ответственному редактору по поводу «Заметок на полях»). *Вестник криминалистики*. 2012. Вып. 1 (41). С. 25–27.

5 Берназ П. В. Інновації — основа криміналістичного забезпечення діяльності з розслідування злочинів. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 4. С. 50 ; Долженко Н. И., Таряник Д. К. Інновації в криміналістическом обеспечении раскрытия и расследования преступлений: некоторые проблемы внедрения и пути их решения. *Научный альманах*. 2017. № 5-1 (31). С. 274 ; Жижина М. В. Інновації в криміналістике и судебной экспертизе. *Судебная экспертиза: российский и международный опыт* : сб. междунар. науч.-практ. конф. (Волгоград, 23–24.05.2012). Волгоград, 2012. С. 22–27 ; Нечаева Н. Б. Інновації в криміналістике. *Ленинградский юридический журнал*. 2013. № 2 (32). С. 158 ; Чорноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів : монографія. Вінниця, 2017. С. 11–15 та ін.

6 Бірюков Д. В. Оптимізація розслідування злочинів з використанням потенціалу

аналізу й подальших фундаментальних наукових розробок потребують проблеми розроблення та формування інноваційного забезпечення оптимізації слідчої (детективної) діяльності й інноваційних напрямів розвитку криміналістичної науки у цій галузі знань.

Мета статті

Дослідити інноваційні засади криміналістичного забезпечення оптимізації слідчої (детективної) діяльності в сучасних умовах і проблеми запровадження їх положень та рекомендацій у діяльність органів досудового розслідування. Сформулювати концептуальні засади криміналістичного забезпечення оптимізації діяльності слідчого (детектива) шляхом широкого запровадження сучасних інноваційних підходів, окреслити й розглянути найбільш перспективні напрями криміналістичних досліджень означеної проблеми.

Викладення основного матеріалу дослідження

У сучасній криміналістичній доктрині оптимізація слідчої (детективної) діяльності тісно пов'язана із застосуванням інноваційних підходів: вона сприяє результативності розслідування і є однією з передумов ефективності

кримінального провадження та судочинства. При цьому важливо зауважити, що без інноваційних технологій і засобів вирішення правових, організаційних та науково-технічних проблем розроблення й запровадження криміналістичних методів, засобів і рекомендацій забезпечення діяльності органів правопорядку не відповідатиме вимогам ефективності й оптимальності⁷. Недарма суттєвими ознаками криміналістичних інновацій у спеціальній літературі названо *спрямованість інноваційних засобів на ефективне вирішення криміналістичних завдань*, забезпечення оптимізації, підвищення якості та результативності правозастосовної практики і подальшого розвитку криміналістики.

Важливим чинником ефективності слідчої (детективної) діяльності є її оптимальність, що виявляється у знаходженні й використанні продуктивних шляхів для вирішення завдань досудового розслідування, а також удосконалення рекомендацій щодо прийняття необхідних тактичних і процесуальних рішень. При цьому оптимізація тактичних рішень під час розслідування кримінальних правопорушень є складовою оптимальності слідчої (детективної) діяльності. Проблема вдосконалення останньої, її оптимізація завжди були об'єктом уваги науковців і практиків, що здійснюють теоретичні дослідження

комп'ютерних технологій. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2016. № 2. С. 140–143 ; Булукув О. Ю. Оптимізація тактичних рішень – умова ефективності слідчої діяльності. *Питання боротьби зі злочинністю* : зб. наук. пр. 2016. Вип. 32. С. 107–124 ; Серкевич І., Устрицька Н., Навроцька В. та ін. Сучасні тенденції розвитку кримінальної юстиції в Україні : кол. монограф. ; за ред.: І. Гловюк, Н. Лашук. Львів, 2021. 388 с. ; Крицька І. О. Ефективне досудове розслідування кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. *Протидія злочинності і корупції: міжнародні стандарти та досвід України* : зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 22.09.2021). Харків, 2021. С. 173–177 ; Шило О., Глинська Н. Якість кримінального процесуального законодавства України в аспекті відповідності стандартам попередження вторинної віктимізації потерпілого. *Там само*. С. 297–303 та ін.

7 Волынский А. Ф. Инновационная сущность криминалистического обеспечения расследования преступлений. *Вестник криминалистики*. 2011. Вып. 3 (39). С. 26–29.

у цій галузі знань, і органів правопорядку, на які покладено функцію розкриття й розслідування кримінальних правопорушень⁸.

У сучасних умовах трансформації злочинності та глобальних загроз суспільству важливим напрямом протидії кримінальним проявам є створення (розроблення) і застосування інноваційних криміналістичних продуктів у правозастосовній діяльності з метою підвищення її ефективності й результативності, тому створення криміналістичних інновацій і активне їх запровадження й використання нині є пріоритетним завданням криміналістики та нагальною потребою практики: адже своєчасне формування й розвиток криміналістичних знань є своєрідною відповіддю на появу нових способів, форм і механізмів злочинної діяльності під впливом сучасних тенденцій розвитку науки, техніки й суспільства⁹.

Сьогодні перед криміналістикою постають доволі важливі завдання, вирішення яких має бути спрямовано на дослідження й урахування сучасних інноваційних досягнень науки і техніки, впливу науково-технічного прогресу на формування сучасних криміналістичних знань, які повинні мати практичне спрямування та забезпечувати ефективними криміналістичними рекомендаціями нагальні потреби слідчої, детективної й судової практики.

У сучасній криміналістиці існує ціла низка дискусійних питань щодо дослідження криміналістичних інновацій і проблем їх запровадження у правозастосовну практику. Так, окремого поглибленого вивчення, критичного аналізу й подальшого наукового розроблення потребують проблеми: дослі-

дження теоретичних засад інновацій у криміналістиці, визначення їх місця та ролі у системі криміналістичних знань; розроблення поняття й ознак криміналістичних інновацій; виокремлення та дослідження видів інновацій у криміналістиці, їх характеристика; проблеми й напрями створення інноваційних криміналістичних продуктів і технологій; дослідження й аналіз упровадження інновацій у діяльність протидії злочинності; ефективність і практична цінність запропонованих інновацій у криміналістиці; визначення й дослідження перспективних напрямів інноваційного розвитку криміналістики (зокрема, застосування інноваційних засобів і технологій, розроблення їх теоретико-методологічних основ та проблем запровадження і використання криміналістичних інновацій у практичній діяльності).

На нашу думку, основними ознаками криміналістичної інновації є такі: 1) *новизна* розроблених, запропонованих і впроваджених у практику продуктів (продукції), технологій, послуг, рішень виявляється у тому, що вони пов'язані зі створенням та виникненням нових властивостей, які значно поліпшують параметри й характеристики вихідного продукту, тому вони є новоствореними, або новозастосованими, або вдосконаленими; 2) *розроблені, запропоновані та впроваджені у практику* новітні техніко-, тактико-, методико-криміналістичні засоби (інноваційні криміналістичні засоби) є *затребуваними й застосовуваними* в постійному режимі у практичній діяльності у вигляді нової продукції (продукту), технології, послуги, рішення; 3) *розроблені, запропоновані та впроваджені у практику* новітні

8 Булулуков О. Ю. Знач. твір.

9 Шевчук В. М. Криміналістика: традиції, новації, перспективи : добірка наук. пр. ; упоряд. Н. А. Чмутова. Харків, 2020. С. 18–65.

техніко-, тактико-, методико-криміналістичні засоби є *результатом науково-дослідних або дослідно-конструкторських розробок, затребуваними та застосовуваними на практиці, формами реалізації (застосування) таких криміналістичних засобів є нова продукція (продукти), нові технології, послуги, рішення*; 4) застосовує такі інновації *спеціальний суб'єкт (слідчий, суддя та ін.)*, що забезпечує кваліфікованість та ефективність використання розроблених і впроваджених у практику інноваційних засобів; 5) *спрямованість* інноваційних засобів на ефективне вирішення криміналістичних завдань, забезпечення оптимізації, підвищення якості й результативності правозастосовної практики і подальшого розвитку криміналістики.

Отже, *криміналістична інновація* — це розроблені, впроваджені та застосовані на практиці новітні техніко-, тактико-, методико-криміналістичні засоби, що є результатом науково-дослідних або дослідно-конструкторських розробок, утілених у вигляді нового продукту (продукції), нової технології, послуги, рішення, які кваліфіковані спеціальні суб'єкти застосовують у практичній діяльності та які спрямовані на ефективне вирішення криміналістичних завдань, забезпечення оптимізації, підвищення якості та результативності правозастосовної практики і подальшого інноваційного розвитку криміналістичної науки.

У криміналістиці традиційно викремлюють три напрями виявлення, розроблення та запровадження інновацій — техніко-криміналістичний, тактико-криміналістичний і напрям забезпечення методики розслідування окремих видів кримінальних правопо-

рушень¹⁰. На нашу думку, в інноваційному плані найбільш активно розвинутий техніко-криміналістичний напрям, проте в його дослідженні досі багато дискусійних питань, що потребують вивчення та розв'язання. Зокрема, вивчення й аналіз криміналістичних джерел, судово-слідчої практики дають змогу виявити низку суттєвих проблем під час використання засобів і методів криміналістичної техніки практичними працівниками, що негативно впливає на ефективність застосування окремих запропонованих інновацій, які залишаються незатребуваними на практиці. Здебільшого причиною не запровадження інновацій є неналежний рівень криміналістичного забезпечення такої діяльності, що нерідко пов'язано із низьким рівнем підготовки відповідних фахівців: зокрема, відсутністю у них необхідних знань, умінь і практичних навичок роботи із новітніми науково-технічними засобами, методами, інноваційними технологіями під час виявлення й розслідування кримінальних правопорушень.

Як слушно зазначав А. В. Іщенко, необхідно спрямувати криміналістику в більш практичне річище, реалізуючи її практико-прикладну функцію на базі впровадження відповідного науково-методичного забезпечення та використання сучасних засобів і методів криміналістичної техніки в повсякденній практиці¹¹. Крім того, на сучасному етапі розвитку України особливої актуальності набуває адаптація українського кримінального процесуального законодавства до європейських стандартів. Одним із таких напрямів є впровадження новітніх техніко-криміналістичних методів, засобів виявлення, фіксування

10 Берназ П. В. Зазнач. твір.

11 Іщенко А. В. Методологічні проблеми криміналістичних наукових досліджень : монографія ; за ред. І. П. Красюка. Київ, 2003. 359 с.

й вилучення слідів. Вітчизняні науковці та працівники правоохоронних органів мають бути обізнаними із перспективними, інноваційними розробками у криміналістичній техніці провідних країн світу¹².

У сучасних реаліях в галузі криміналістичної техніки простежується тенденція активних пошуків щодо розроблення та впровадження інноваційних криміналістичних продуктів, спрямованих на оптимізацію розслідування кримінальних правопорушень і судового розгляду. Як зазначено у криміналістичній літературі, такими інноваційними продуктами можна вважати нові розроблені або прилаштовані до потреб слідчої (судової) практики техніко-криміналістичні засоби, сучасні інформаційні технології, електронні бази знань, методи фіксування, аналізу й оцінювання доказової інформації та ін.¹³

Серед інноваційних методів і засобів, на думку В. Д. Берназа, вагома роль належить *біометричним*, тобто таким, які дають змогу виміряти фізичні й поведінкові характеристики особи з метою її ідентифікації або вирішення діагностичних завдань. Оригінальними спробами знайти нові шляхи вирішення завдань ідентифікації особи є використання інструментальних засобів, зокрема: ідентифікація людини за її зовнішніми ознаками за допомогою відеосистем, із використанням тепловізійної

техніки; за голосом, артикуляцією під час вимовляння окремих звуків і слів. Неповною мірою також використано можливості поліграфа для визначення придатності до слідчої та детективної діяльності й наявності професійної деформації, діагностування правдивості свідчень, виявлення причетності до кримінальних правопорушень тощо¹⁴.

У цьому плані наукового та практичного значення набуває *використання нанотехнологій у криміналістичних цілях*, зокрема, розроблення інноваційних методів і технологій, які розширюють можливості ідентифікації людини під час проведення генотипоскопічної експертизи. Сьогодні розроблено біочип, який із імовірністю 99,6 % дає змогу встановити особистість суб'єкта за мізерними слідами ДНК: ідентифікувати особу в разі виявлення на місці події, скажімо, зібганої серветки або недопалка з малою кількістю слини, що було неможливо раніше¹⁵.

Крім того, розвиток криміналістичної техніки передбачає розроблення *автоматизованих робочих місць* (далі — АРМ) за принципом *інформаційно-довідкових систем*. Прикладами таких АРМів є: АРМ слідчого «Інсайт», АРМ судових експертів різних експертних спеціальностей (трасолога, баліста, економіста, фоноскопіста, поліграфолога тощо). У цьому контексті актуальними є застосування техніко-криміналістичних засобів: комп'ютерного поліграфа;

12 Степанюк Р. Л., Лапта С. П. Новітні зарубіжні розробки та перспективні дослідження у галузі техніко-криміналістичного забезпечення протидії злочинності. *Право і безпека*. 2017. Вип. 2 (65). С. 96–101.

13 Шепітько В. Ю., Журавель В. А., Авдеева Г. К. Інновації в криміналістиці та їх впровадження в діяльність органів досудового слідства. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2011. Вип. 21. С. 40.

14 Берназ В. Д. Інтеграція досягнень сучасної науки в слідчу діяльність. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2008. Вип. 4. С. 188.

15 Жижина М. В. Инновационное развитие криминалистики на современном этапе. *Lex Russica*. 2012. № 1. С. 121.

«Фоторобота»; цифрової фото-, звуко- і відеотехніки; спектрографа; безпілотних літальних апаратів (далі — БПЛА); систем спостереження й відеоконтролю тощо. Тому ми вважаємо перспективним для діагностування інформаційного стану особистості застосування технічних засобів — наприклад, комп'ютерного поліграфа¹⁶, а для підвищення ефективності цього напрямку діяльності — використання геодезичних супутникових систем та аерофотофільмування, здійснюване за допомогою безпілотних літальних апаратів¹⁷.

Останнім часом (поряд із традиційними засобами виявлення, фіксування, вилучення, а також дослідження матеріально-фіксованих слідів та обстановки місця події) інноваційним і доволі перспективним стає застосування сучасних тривимірних цифрових технологій і штучного інтелекту, які візуалізують і реконструюють обставини й картину злочину або окремі його епізоди (деталі) за допомогою 3D-моделей. Практика свідчить, що правоохоронці все частіше потребують дослідження і фіксування матеріальних об'єктів, розташованих на значних територіях, — наслідків кримінальних вибухів, пожеж, аварій і катастроф (на різних видах транспорту та техногенних).

Використання технології лазерного сканування місцевості й об'єктів,

результатом якого стає 3D-модель, дає змогу у кілька разів збільшити інформативність зібраних на місці події даних, забезпечуючи наочну та зручну тривимірну візуалізацію й ілюстративність¹⁸. Цілком можливо, що в недалекому майбутньому судові експерти матимуть розробити судово-експертні методики із діагностичного й ідентифікаційного дослідження 3D-принтерів і виготовлених за їх допомогою 3D-моделей¹⁹.

Серед перспективних напрямів, що мають важливе криміналістичне значення під час розслідування кримінальних правопорушень, — використання технологій BIG DATA. Висловлюючись технічною мовою, *big data* — це різноманітні інструменти, підходи й методи оброблення як структурованих, так і неструктурованих даних для їх використання у вирішенні конкретних завдань і досягнення певних цілей. У криміналістиці також можна застосовувати різні засоби здобуття й оброблення інформації за допомогою таких технологій. На практиці цим методом послуговуються під час проведення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій, у методиці розслідування окремих видів злочинів (зокрема, у криміналістичній техніці). При цьому технології мережевого аналізу й тактичного профілювання дають змогу успішно

16 Когутич І. І. Тенденції пристосування криміналістичних знань у здійсненні судочинства. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2013. Вип. 57. С. 338.

17 Білоус В. В. Напрями розвитку юридичних наук у царині впровадження безпілотних технологій. *The development of legal sciences: problems and solutions* : Internat. scient.-pract. conf. Conf. Proc., April 27—28. Kaunas, 2018. С. 109—112.

18 Павлюк Н. В. Фіксація доказової інформації за допомогою систем 3D-візуалізації. *Результати роботи науковців НДІ вивчення проблем злочинності ім. акад. В. В. Сталіса НАПрН України за фундаментальними темами у 2018 р.* : мат-ли наук. конф. (Харків, 26.03.2019). Харків, 2019. С. 158—160.

19 Семенов В. В. Перспективні технічні засоби та методи в розслідуванні злочинів. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу* : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. до 100-річ. від дня народж. проф. М. В. Салтевського (Харків, 08.11.2017 р.). Харків, 2017. С. 192—194.

розкривати та розслідувати кримінальні правопорушення²⁰.

Як слушно зазначає І. І. Когутич, ситуація зі злочинністю в Україні повсякчас вимагає якісно нових, інтенсивних наукових досліджень у всіх прикладних аспектах криміналістичної науки. У галузі криміналістичної техніки — це створення, розроблення та впровадження нових способів ідентифікації особистості за слідами, які виявляють під час розслідування злочинів: від створення банків запахів до генної дактилоскопії, нових і раціональних методик експертних досліджень криміналістичних об'єктів, які раніше не були поширеними, — саморобних вибухових пристроїв; голосів осіб, зафіксованих в аудіо- та відеозаписах тощо. У криміналістиці вже постає проблема розпізнавання штучних папілярних візерунків. Перспективними є дослідження у галузі використання для діагностування інформаційного стану особистості технічних засобів на зразок поліграфа. Актуальне також теоретичне та практичне розроблення різноманітних інформаційно-пошукових систем (далі — ІПС) на основі комп'ютерних технологій. В ідеалі вони мають скласти єдину державну мережу, а деякі з них — мати змогу безперешкодно обмінюватися інформацією з аналогічними ІПС інших держав і міждержавних криміналістичних установ (зокрема, Інтерполу та Європолу)²¹.

На сучасному етапі для вирішення практичних завдань боротьби зі злочинністю та для оптимізації слідчої діяльності необхідно активніше застосовувати новітні науково-технічні засоби й технології, зокрема: засоби аудіо- та відеоконтролю, системи спостереження, цифрову фото- та відеотехніку, електронних контролерів, геодезичні супутникові системи й аерофільмування за допомогою БПЛА²², а також штучний інтелект²³.

Вважаємо перспективним використання інноваційних засобів і технологій криміналістичної техніки у різних сферах правозастосування. Ідеться про застосування криміналістичної техніки та криміналістичних знань у різних видах юридичної практики: у судовому розгляді, у кримінальному й цивільному судочинстві, в адміністративному провадженні, у прокурорській, адвокатській і нотаріальній діяльності²⁴ та ін. Убачаємо у цьому ще одну тенденцію розвитку сучасної криміналістики — розширення меж застосування криміналістичних знань: від сфери протидії злочинності — до правозастосовної й інших видів діяльності.

З огляду на викладене можемо підсумувати, що підвищення ефективності та якості розслідування нерозривно пов'язано з активним впровадженням у слідчу практику сучасних досягнень науки й техніки. Криміналістика, інтегруючи новітні досягнення науки

20 Саморока В. А., Прохорова Е. А. Перспективы использования «BIG DATA» при раскрытии и расследовании преступлений. *Академическая мысль*. 2019. № 1 (6). С. 74.

21 Когутич І. І. Знач. твір.

22 Шепитько В. Ю. Проблеми оптимізації науково-технічного забезпечення ...

23 Білоус В. В. Класифікація безпілотних літальних апаратів та її значення для криміналістичної практики. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики* : зб. наук. пр. 2016. Вип. 16. С. 47–57.

24 Шепитько В. Ю. Криміналістика XXI века: предмет познания, задачи и тенденции в новых условиях. *Современное состояние и развитие криминалистики* : сб. науч. тр. ; под ред. Н. П. Яблокова и В. Ю. Шепитько. Харьков, 2012. С. 43.

й техніки, створює для правоохоронних органів відповідні сучасним загрозам інноваційні засоби, прийоми та методи боротьби зі злочинністю²⁵. Науково-технічний прогрес безпосередньо впливає на прискорення темпів розвитку криміналістичної науки й окремих її складових. Це повною мірою стосується також криміналістичної техніки як системи криміналістичних знань і різновиду практичної діяльності. Тому успішне та вдале застосування інноваційних засобів криміналістичної техніки забезпечує повноту, точність, ефективність і результативність розслідування й судового розгляду, сприяє оптимізації цієї діяльності та вирішенню завдань кримінального судочинства.

Перспективним для оптимізації слідчої діяльності й удосконалення застосування засобів криміналістичної тактики, на нашу думку, також має стати розроблення та використання тактико-криміналістичних рекомендацій з урахуванням сучасних умов. Подібні дослідження можуть бути пов'язані із розробленням специфіки тактики проведення окремих слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій в умовах соціальної ізоляції й карантинних обмежень громадян, чим зумовлено потребу в розробленні нових тактичних прийомів, у перегляді можливостей тактичних комбінацій і тактичних операцій, алгоритмів слідчих (розшукових) дій із урахуванням специфіки їх реалізації.

Важливим напрямом таких досліджень у криміналістичній тактиці є розроблення тактики проведення дій і заходів, участь у яких брали особи (підозрювані, свідки, потерпілі та ін.) у ме-

дичних масках, спеціальних захисних костюмах тощо.

Інноваційними напрямками розвитку криміналістичної тактики й оптимізації слідчої діяльності слід уважати проблеми взаємодії слідчого (детектива) і прокурора з рештою учасників кримінального провадження, що потребує активізації криміналістичних досліджень окремих питань тактики професійного захисту, прокурора та судді (суду). На слушну думку В. Ю. Шепітька, положення Конституції України про принципи судочинства (рівність усіх учасників процесу перед законом і судом, змагальність сторін і свобода в поданні суду своїх доказів) якісно змінюють тактику здійснення певних судових дій (таких, як: допит, одночасний допит двох чи більше вже допитаних учасників кримінального провадження (очна ставка), пред'явлення для впізнання, огляд на місці події та ін.), що свідчить про доцільність запровадження положень змагальної криміналістики і необхідність розроблення тактики суду (судді), тактики державного обвинувачення й тактики професійного захисту²⁶.

Крім цього, реформування судової системи й органів правопорядку зумовило появу нових суб'єктів, які послуговуються тактико-криміналістичними знаннями (сторони кримінального провадження, процесуальний керівник, керівник органу досудового розслідування, слідчий суддя та ін.) і нових інституцій, а також нових специфічних службових осіб, зокрема детективів (особи, які поєднують слідчу й оперативну діяльність). У процесі розроблення також перебувають правові підстави

25 Жижина М. В. Инновационный путь развития криминалистики на современном этапе. *Вестник криминалистики*. 2012. Вып. 1 (41). С. 20.

26 Шепітько В. Ю., Коновалова В. О., Журавель В. А., Шевчук В. М. та ін. Криміналістика : підручник. У 2 т. Т. 1 ; за ред. В. Ю. Шепітька. Харків, 2019. С. 217.

для створення розшукових служб — приватних детективних агенцій (приватних детективів)²⁷.

Інноваційним напрямом досліджень проблем судової тактики є розроблення й реалізація тактичних операцій у судовому провадженні, тому у структурі судової тактики необхідно також розглядати тактичні основи організації та проведення тактико-криміналістичних комплексів (тактичних комбінацій і тактичних операцій) як ефективних та дієвих засобів вирішення тактичних завдань у судовому розгляді. Проблеми судової тактики — доволі перспективний напрям розвитку криміналістичної науки, однак у теоретико-методологічному аспекті їх до сьогодні недостатньо вивчено, що зумовлює потребу в подальших наукових розвідках у цьому напрямі.

На нашу думку, інноваційними напрямками досліджень криміналістичної тактики в реаліях сьогодення, поряд зі слідчою і судовою тактикою, також є інші її підгалузі (зокрема, тактики: державного обвинувачення, професійного захисту, розшукової діяльності, злочинної діяльності). Тому вважаємо, що подальшого наукового розроблення потребують: наукові теорії тактичних операцій, слідчої ситуації, прийняття тактичного рішення, систематизації тактичних прийомів та ін.); тактики провадження слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) і судових дій; а також учення про криміналістичну версію²⁸. При цьому особливого значен-

ня набуває дослідження питань тактики організації та проведення тактико-криміналістичних комплексів (тактичних комбінацій і тактичних операцій) у слідчій, детективній, прокурорській та судовій діяльності²⁹.

Отже, сучасні тенденції і перспективи розвитку криміналістичної тактики суттєво впливають на оптимізацію досудового розслідування та судового розгляду й потребують розширення меж і кордонів дослідження, інноваційних підходів до розв'язання означеної проблематики, зумовлюючи потребу в подальшому розробленні її теоретико-методологічних засад та активізації практичної спрямованості досліджень оптимізації й підвищення ефективності діяльності суб'єктів кримінального провадження.

Інноваційні напрями наукових досліджень у криміналістичній методиці, спрямовані на оптимізацію слідчої (детективної) діяльності, тісно пов'язані зі зміною кримінального та кримінального процесуального законодавства, оскільки такі зміни вимагають удосконалення наявних методик розслідування кримінальних правопорушень і розроблення нових криміналістичних методик розслідування (В. А. Журавель, 2013; В. О. Коновалова, 2016; В. В. Тищенко, 2007; Б. В. Щур, 2010; та ін.). Інновації у цій галузі криміналістики спрямовані на якнайшвидше розроблення нових і вдосконалення наявних методик розслідування нових видів кримінальних правопорушень, тактичних операцій,

27 Шепітько В. Ю. Цільове призначення криміналістичних знань і прагнення європейських стандартів у протидії злочинності. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики* : зб. наук. пр. 2017. Вип. 17. С. 8, 9.

28 Шепітько В. Ю. Предмет криміналістичної тактики: історія формування, зміст та тенденції. *Там само*. 2019. Вип. 19. С. 8—20. DOI: 10.32353/khrife.1.2019.01 (дата звернення: 03.10.2021).

29 Коновалова В. Е. Новые тенденции развития криминалистики. *Там само*. 2006. Вип. 6. С. 11—16.

алгоритмів слідчих (розшукових), перевірки типових слідчих версій, криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень та ін.³⁰ Поширення інформаційних і комп'ютерних технологій сприяє самому процесу досудового розслідування та судового розгляду.

Отже, сучасні вітчизняні реалії вимагають від криміналістики вдосконалення, розроблення та впровадження методик розслідування: кримінальних правопорушень, скоєних в умовах надзвичайних ситуацій, проти основ національної безпеки України у сфері охорони здоров'я, пов'язаних із переміщенням через митний кордон України товарів протиепідемічного призначення (медичних масок та інших товарів протиепідемічного призначення); організованої злочинної діяльності; торгівлі людьми; наркозлочинності; кіберзлочинності; нелегального обігу зброї; транснаціональної злочинної діяльності тощо. Крім цього, сучасні потреби правозастосовної практики зумовлюють необхідність розроблення й реалізації методик здійснення професійного захисту від кримінального переслідування і методик підтримання державного обвинувачення за різними видами кримінальних правопорушень.

Сучасні перспективні напрями формування й реалізації ефективних криміналістичних методик розслідування втілено у так званих мікрометодиках, де запропоновано схеми голов-

них методів розслідування окремих видів кримінальних правопорушень. Монографічні дослідження підтвердили наукову новизну, непересічне значення та практичну користь таких мікрометодик, особливо щодо розслідування вбивств, зокрема: учинених організованими злочинними групами; прихованих інсценуванням; без трупа; із розчленуванням трупа та ін.³¹

Інновації у криміналістичній методиці охоплюють різні її аспекти й обумовлені змінами в політичній, економічній та інших сферах держави. Основні інновації полягають у зміні традиційних поглядів на структуру методики розслідування й акцентуванні уваги на виокремленні та формуванні в ній нових напрямів розкриття і розслідування кримінальних правопорушень певного виду. Іншим напрямом інновацій є адаптування нових мікрометодик до вже наявних методик розслідування окремих видів кримінальних правопорушень, що дає змогу застосовувати апробовані практикою рекомендації шляхом їх інтерпретування у створювані окремі методики розслідування. Важливим для розвитку криміналістичної методики є впровадження сучасних криміналістичних знань у слідчу й експертну практику³².

Розглядаючи актуальність сучасних досліджень питань криміналістичної методики, Б. В. Щур слушно зауважує, що сьогодні подібні наукові розробки

30 Журавель В. А. Криміналістичні методики: сучасні наукові концепції : монографія. Харків, 2012. С. 138–155.

31 Коновалова В. О., Мишков Я. Є. Інновації в методиці розслідування злочинів. *Право та інновації*: наук.-практ. журн. 2016. № 2 (14). С. 34–40.

32 Konovalova V. O., Shevchuk V. M. Prospective directions of research of innovations of separate criminalistic methodics. *Scientific practice: modern and classical research methods* : Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the I International Scientific and Practical Conference (Vol. 1), Boston, February 26, 2021. Boston-Vinnytsia: Primedia eLaunch & European Scientific Platform, 2021. Pp. 81–85. DOI: 10.36074/logos-26.02.2021.v1.23 (дата звернення: 03.10.2021).

слід провадити за такими напрямками: 1) подальше формування методологічних засад криміналістичної методики — її загальних положень (концептуальних підходів, принципів, функцій, структури тощо); 2) створення окремих криміналістичних методик (за категоріями, видами, підвидами злочинів тощо); 3) розроблення криміналістичних методик за різними видами діяльності (слідчою, судовою, прокурорською, адвокатською); 4) пропонування окремих засобів криміналістичної методики — методичних рекомендацій, методів, прийомів, технологій тощо³³. Як бачимо, методико-криміналістичне забезпечення процесу розслідування, профілактики кримінальних правопорушень, судового розгляду було і залишається одним із пріоритетних напрямів розвитку криміналістики. Розроблені нею методико-криміналістичні рекомендації є важливим інструментарієм слідчого, детектива, судді, своєрідним алгоритмом дій у типових слідчих і судових ситуаціях.

Для оптимізації слідчої (детективної) діяльності окремі криміналістичні методики мають бути розраховані на конкретного адресата — слідчого, детектива. Сучасна криміналістична література також містить пропозиції щодо необхідності розроблення подібних криміналістичних методик окремо для прокурора або суду. Оскільки окремі криміналістичні методики потребують певних стандартизації й уніфікації, варто зважити на пропозиції щодо розроблення Реєстру таких

методик і порядку його формування та функціонування³⁴.

Для вдосконалення слідчої діяльності важливе значення має автоматизація процесу розслідування кримінальних правопорушень, передусім пов'язана із розробленням і використанням ІПС. Нині існує нагальна потреба у створенні АРМ і централізованих ІПС з реєстрами ДПА, Пенсійного фонду, ДАІ, Реєстраційної палати, арештованого рухомого й нерухомого майна, телефонною базою певних регіонів, ідентифікаційними номерами та кодами ЄДРПОУ тощо³⁵, поміж яких чільне місце посідає АРМ слідчого.

Потреба в оптимізації процесу розслідування стимулювала науковців і практиків звернутися до проблеми формалізації цього різновиду кримінально-процесуальної діяльності. Станом на сьогодні існує об'єктивна можливість реалізувати ідеї алгоритмізації та програмування засобами комп'ютерної техніки, що зумовлює потребу в активізації спільних досліджень криміналістів і математиків-програмістів щодо формалізації розслідування, результатом яких може стати розроблення електронного довідково-консультаційного посібника для слідчих. Зокрема, ідеться про можливість розроблення та запровадження спеціальних комп'ютерних програм, які дали б змогу здійснювати математичні розрахунки ймовірних місць резиденції злочинців і можливих місць учинення ними нових злочинів. Звернення до цих джерел стало б тим необхідним засобом оперативного здобуття управлінської

33 Щур Б. В. Теоретичні основи формування та застосування криміналістичних методик : монографія. Харків, 2010. С. 25.

34 Шепітько В. Ю. Інновації в криміналістиці як віддзеркалення розвитку науки. *Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці, судовій експертизі та юридичній практиці* : мат-ли міжнар. «круглого столу» (Харків, 12.12.2019). Харків, 2019. С. 150.

35 Шепітько В. Ю., Журавель В. А., Авдеева Г. К. Інновації в криміналістиці та їх впровадження С. 42.

інформації, яка реально сприятиме підвищенню рівня ефективності здійснення кримінального провадження³⁶.

Одним із інноваційних напрямів оптимізації слідчої діяльності та пропорованих науковцями окремих криміналістичних методик, які можуть суттєво підвищити ефективність суб'єктів кримінального провадження, є наукові розробки з формування й реалізації тактичних операцій із використанням сучасних інформаційних технологій. Із метою подальшого вдосконалення розроблених інформаційних систем і створення належних умов для їх успішної реалізації пропонуємо доповнити інформаційно-технологічний програмний комплекс «АРМ слідчого “Інсайт”» окремим модулем «Тактичні операції», передбачивши його у блоці «Криміналістичні методики». Створення такого модуля сприятиме вдосконаленню «АРМ слідчого “Інсайт”», допоможе ухвалювати правильні рішення відповідно до ситуацій розслідування окремих видів злочинів, розширить межі реалізації сучасних інноваційних проектів у практичній діяльності слідчого, зменшить імовірність помилок, підвищить ефективність праці³⁷.

Висновки

З огляду на викладене можна дійти висновку, що розроблення проблем оптимізації слідчої (детективної) діяльності шляхом запровадження інноваційних підходів є актуальним як у теоретичному, так і в практичному сенсі. Як свідчить практика, криміналіс-

тика є інноваційною й прикладною наукою, що перебуває в постійному розвитку та пов'язана зі створенням і впровадженням інноваційних засобів, методів та технологій³⁸. Вчасно вжиті заходи у відповідь на політико-економічні зміни, що відбуваються у світі й суспільстві, сприяють швидкому реагуванню криміналістики на всі нововведення, застосовані злочинцями для вчинення кримінальних правопорушень. Розроблення дієвих практичних рекомендацій досудового розслідування, спрямоване на оптимізацію слідчої (детективної) діяльності, передусім зумовлене новими кримінальними проявами, які є наслідком економічних і соціальних перетворень та змін у законодавстві. Уважаємо, що подальше дослідження окреслених наукових проблем сприятиме вирішенню спірних питань щодо інноваційних напрямів удосконалення й підвищення ефективності діяльності суб'єктів кримінального провадження, розробленню теоретико-методологічних засад криміналістичної інноватики, збагаченню загальної теорії криміналістики, підвищенню ефективності самого процесу розслідування кримінальних правопорушень.

Инновационные направления оптимизации следственной (детективной) деятельности в современных условиях

Віктор Шевчук

Стаття посвячена проблемам оптимізації слідчої (детективної) діяльності шляхом застосування інноваційних підходів до розв'язання завдань кримінального судопроизводства та впровадження їх положень у рекомендацій в правоприменительную практику.

36 Журавель В. А. Формалізація як інноваційний засіб оптимізації досудового розслідування. *Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці, судовій експертизі та юридичній практиці* : мат-ли міжнар. «круглого столу» (Харків, 12.12.2019). Харків, 2019. С. 59–62.

37 Шевчук В. М. Тактичні операції у криміналістиці: теоретичні засади формування та практика реалізації : монографія. Харків, 2013. С. 350–370.

38 Шепітько В. Ю. Інновації в криміналістиці як віддзеркалення ...

Определены и рассмотрены важнейшие инновационные направления развития современной криминалистической науки, направленные на оптимизацию следственной (детективной) деятельности в условиях трансформации преступности, информационных и эпидемиологических угроз обществу. Обосновано, что в современных реалиях применение инновационных подходов способствует результативности расследования, оптимизирует следственную (детективную) деятельность и обеспечивает эффективность уголовного производства и судопроизводства.

Отмечено, что в настоящее время одно из наиболее перспективных направлений усовершенствования борьбы с преступностью — это разработка, внедрение и применение криминалистических инноваций.

Выделены и рассмотрены три направления выявления, разработки и внедрения криминалистических инноваций — технико-криминалистический, тактико-криминалистический и обеспечение криминалистической методики расследования отдельных видов уголовных правонарушений. Определены основные задачи и ожидаемые результаты внедрения инноваций в правоприменительную практику. Сформулированы теоретико-методологические основы разработки и формирования концепции инновационных принципов криминалистического обеспечения оптимизации следственной (детективной) деятельности. Обоснованы новые научные подходы к решению спорных вопросов и определены перспективные направления исследований в этой области.

Ключевые слова: эффективность и качество досудебного расследования; оптимизация следственной (детективной) деятельности; инновации в криминалистике; криминалистическая инноватика; инновации в криминалистической технике, тактике и методике.

Innovative optimization directions of investigative (detective) activity in modern conditions

Viktor Shevchuk

This article is devoted to optimization issues of investigative (detective) activity by introducing innovative approaches in solving issues of criminal proceedings and introducing their provisions and recommendations into law enforcement practice. The

most important innovative development directions of criminalistics at the present stage directed on optimization of investigative (detective) activity in the conditions of crime transformation, information and epidemiological threats to a society are defined and considered. It is substantiated that issue of optimization of investigative (detective) activities is closely related to the use of innovative approaches, it contributes to investigation effectiveness and is one of the conditions for effectiveness of criminal proceedings and judiciary in general. It is noted that without taking into account innovative technologies and means of solving organizational, legal, scientific and technical issues, actual development and implementation of forensic methods, tools and recommendations to ensure activities of law enforcement agencies will not meet requirements of efficiency and optimality.

It is noted that in modern realities one of the most promising areas in the fight against crime is the development, implementation and application of forensic innovations in law enforcement in order to increase its efficiency, effectiveness and optimization. Therefore, creation and introduction of innovative forensic products, their active practical use, currently is considered a priority of criminalistics at the present stage and the urgent need for law enforcement practice. It is substantiated that current trends and prospects for development of criminalistics now significantly affect optimization of pre-trial investigation and trial and require expansion of its boundaries and research boundaries, require innovative approaches to solving this issue that necessitate further development of its theoretical and methodological bases and intensification of the practical orientation of research optimization and increase of efficiency activity subjects of criminal proceedings.

Three directions of development detection and introduction of forensic innovations are singled out and considered: technical-forensic, tactical-forensic and the direction of providing forensic methods of investigation of separate types of criminal offenses. The main tasks of issues under research and prospects of introduction of its provisions in law enforcement practice are defined, perspective directions of their researches are outlined. Theoretical and methodological principles of development and formation of the concept of innovative principles of forensic support for optimization of investigative (detective) activities in current realities are

studied. *New scientific approaches to the solution of researched debatable issues are substantiated and perspective directions of researches on specified issues are defined.*

Keywords: *efficiency and quality of pre-trial investigation, optimization of investigative (detective) activity, innovations in criminalistics, forensic innovation, innovations in forensic techniques, tactics and methods.*

Фінансування

Це дослідження не отримало жодного спеціального гранту від фінансових установ у державному, комерційному чи некомерційному секторах.

Відмова від відповідальності

Засновники не грали жодної ролі у розробленні дослідження, добиранні й аналізуванні даних, рішенні про публікацію чи підготовку рукопису.

Учасники

Автор вніс свій внесок винятково в інтелектуальну дискусію, що є основою цього документа, дослідження судової практики, написання та редагування, і бере на себе відповідальність за її зміст і тлумачення.

Декларація щодо конфлікту інтересів

Хоча автор належить до складу консультативної колегії журналу (що може спричинити потенційний конфлікт інтересів або сприйматися упереджено), остаточне рішення щодо видання друком цієї статті ухвалили інші редактори, зважаючи на рекомендації рецензентів.

References

- Ackermann, V. R., Kurapka, V. E., Malewski, H., Shepitko, V. (2020). Schaffung eines einheitlichen europäisehen Kriniinalistischen Raumes: Die Tätigkeit öffentlicher Organisationen zur Stärkung der internationalen Beziehungen. *Kriminalistik*. Iss. 6.
- Bernaz, P. V. (2015). Innovatsii — osnova kryminalistychnoho zabezpechennia diialnosti z rozsliduvannia zlochyniv [Innovations are the Basis of Forensic Support of Crime Investigation Activities]. *Pivdenoukrainskyi pravnychy chasopys*. № 4 [in Ukrainian].
- Bernaz, V. D. (2008). Intehratsiia dosiahnen suchasnoi nauky v slidchu diialnist [Integration of Current Science Achievements into Investigative Activity]. *Pivdenoukrainskyi pravnychy chasopys*. Vyp. 4 [in Ukrainian].
- Bilous, V. V. (2016). Klyasifikatsiia bezpilotnykh litalnykh aparativ ta yii znachennia dlia kryminalistychnoi praktyky [Classification of Unmanned Aerial Vehicles and its Significance for Forensic Practice]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*. Vyp. 16 [in Ukrainian].
- Bilous, V. V. (2018). Napriamy rozvytku yurydychnykh nauk u tsaryni vprovadzhenia bezpilotnykh tekhnolohii [Directions of Development of Legal Sciences in introduction field of pilotless technologies]. *The development of legal sciences: problems and solutions* : Internat. scient.-pract. conf. Conf. Proc., April 27–28. Kaunas [in Ukrainian].
- Biriukov, D. V. (2016). Optymizatsiia rozsliduvannia zlochyniv z vykorystanniam potentsialu kompiuternykh tekhnolohii [Optimizing Crime Investigations using Potential of Computer Technology]. *Pivdenoukrainskyi pravnychy chasopys*. № 2 [in Ukrainian].
- Bululukov, O. Yu. (2016). Optymizatsiia taktychnykh rishen — umova efektyvnosti slidchoi diialnosti [Optimization of Tactical Decisions is a Condition for Effectiveness of Investigative Activities]. *Pytannia borotby zi zlochymnistiu*. Vyp. 32 [in Ukrainian].
- Chornous, Yu. M. (2017). *Kryminalistychnе zabezpechennia rozsliduvannia zlochyniv* [Forensic support of crime investigation] : monohrafiia. Vinnytsia [in Ukrainian].
- Dolzhenko, N. I., Tarianik, D. K. (2017). Innovatsii v kriminalisticheskom obespechenii raskrytiia i rassledovaniia prestuplenii: nekotorye problemy vnedreniia i puti ikh resheniia [Innovations in Forensic Crime Detection and Investigation: some Implementation Issues and Ways for their Solving]. *Nauchnyi almanakh*. № 5-1 (31) [in Russian].
- Ishchenko, A. V. (2003). *Metodolohichni problemy kryminalistychnykh naukovykh doslidzhen* [Methodological issues of Forensic Researches] : monohrafiia ; za red. I. P. Krasniuka. Kyiv [in Ukrainian].
- Kohutych, I. I. (2013). Tendentsii prystosuvannia kryminalistychnykh znan u zdiisnenni sudochynstva [Trends in Adaptation of Forensic Knowledge in Administration of Legal Proceedings]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia yurydychna*. Vyp. 57 [in Ukrainian].
- Konovalova, V. E. (2006). Novye tendentsii razvitiia kriminalistiki [New Trends in Development of Criminalistics]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*. Vip. 6 [in Russian].
- Konovalova, V. O., Myshkov, Ya. Ye. (2016). Innovatsii v metodytsi rozsliduvannia zlochyniv [Innovations

- in Methodology of Crime Investigation]. *Pravo ta innovatsii*. № 2 (14) [in Ukrainian].
- Konovalova, V. O., Shevchuk, V. M. (2021). Prospective directions of research of innovations of separate criminalistic methodics. *Scientific practice: modern and classical research methods* : Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the I International Scientific and Practical Conference (Vol. 1), Boston, February 26, 2021. Boston ; Vinnytsia : Primedia eLaunch & European Scientific Platform. DOI: 10.36074/logos-26.02.2021.v1.23.
- Krytska, I. O. (2021). Efektyvne dosudove rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen u sferi hospodarskoi diialnosti [Effective Pre-trial Investigation of Criminal Offenses in the Field of Economic Activity]. *Protydiia zlochynnosti i koruptsii: mizhnarodni standarty ta dosvid Ukrainy* : zb. tez mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Kharkiv, 22.09.2021). Kharkiv [in Ukrainian].
- Nechaeva, N. B. (2013). Innovatsii v kriminalistike [Innovations in Criminalistics]. *Leningradskii iuridicheskii zhurnal*. № 2 (32) [in Russian].
- Pavliuk, N. V. (2019). Fiksatsiia dokazovoi informatsii za dopomohoiu system 3D-vizualizatsii [Fixation of Evidence Using 3D-visualization Systems]. *Rezultaty roboty naukovtsiv NDI vyvchennia problem zlochynnosti im. akad. V. V. Stashysa NAPrN Ukrainy za fundamentalnymi temamy u 2018 r.* : mat-ly nauk. konf. (Kharkiv, 26.03.2019). Kharkiv [in Ukrainian].
- Samoroka, V. A., Prokhorova, E. A. (2019). Perspektivy ispolzovaniia «BIG DATA» pri raskrytii y rassledovanii prestuplenii [Prospects for BIG DATA Use while Crime Detection and Investigation]. *Akademicheskaiia mysl*. № 1 (6) [in Russian].
- Semenov, V. V. (2017). Perspektivni tekhnichni zasoby ta metody v rozsliduvanni zlochyniv zlochiniv [Promising Technical Means and Methods in Crime Investigation]. *Suchasni tendentsii rozvytku kryminalistyky ta kryminalnogo protsesu* : tezy dop. mizhnar. nauk.-prakt. konf. do 100-rich. vid dnia narodzh. prof. M. V. Saltevskeho (Kharkiv, 08.11.2017 r.). Kharkiv [in Ukrainian].
- Serkevych, I., Ustrytska, N., Navrotska, V. ta in. (2021). *Suchasni tendentsii rozvytku kryminalnoi yustytzii v Ukraini* [Current Trends in the Development of Criminal Justice in Ukraine] : kol. monohraf. ; za red.: I. Hloviuk, N. Lashchuk. Lviv [in Ukrainian].
- Shchur, B. V. (2010). *Teoretychni osnovy formuvannia ta zastosuvannia kryminalistychnykh metodyk* [Theoretical Bases of Formation and Application of Forensic Methods] : monohrafiia. Kharkiv [in Ukrainian].
- Shepitko, V. Yu. (2017). Tsilove pryznachennia kryminalistychnykh znan i prahnennia yevropeyskykh standartiv u protydii zlochynnosti [Purpose of Forensic Knowledge and Striving for European Standards in Combating Crime]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*. Vyp. 17 [in Ukrainian].
- Shepitko, V. Yu. (2018). Zavdannia kryminalistyky v umovakh hlobalnykh zahroz ta evolutsiinykh peretvoren zlochynnosti [Task of criminalistics in the Context of Global Threats and Evolutionary Crime Transformations. Criminalistics and Forensic Science]. *Krymynalystyka y sudebnaia ekspertyza: nauka, obuchenye, praktyka* : mat-ly nauk.-prakt. konf. Mizhnar. konhr. kryminalist. (13–15.09.2018) ; u 2 t. T. 1. Odesa [in Ukrainian].
- Shepitko, V. Yu. (2019). Innovatsii v kryminalistytsi yak viddzerkalennia rozvytku nauky [Innovations in Criminalistics as Reflection of Science Development]. *Innovatsiini metody ta tsyfrovi tekhnologii v kryminalistytsi, sudovii ekspertyzi ta yurydychnii praktytsi* : mat-ly mizhnar. «kruhloho stolu» (Kharkiv, 12.12.2019). Kharkiv [in Ukrainian].
- Shepitko, V. Yu. (2019). Predmet kryminalistychnoi taktiky: istoriia formuvannia, zmist ta tendentsii [Subject of Forensic Tactics: History of Formation, Content and Trends]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*. Vyp. 19. DOI: 10.32353/khrife.1.2019.01 [in Ukrainian].
- Shepitko, V. Yu. (2019). Problemy optymizatsii naukovo-tekhnichnogo zabezpechennia slidchoi diialnosti v umovakh zmahalnoho kryminalnogo provadzhennia [Optimization Issues of Scientific and Technical Support of Investigative Activity in Conditions of Adversarial Criminal Proceedings]. *Rezultaty roboty naukovtsiv NDI vyvchennia problem zlochynnosti im. akad. V. V. Stashysa NAPrN Ukrainy za fundamentalnymi temamy u 2018 r.* : mat-ly nauk. konf. (Kharkiv, 26.03.2019). Kharkiv [in Ukrainian].
- Shepitko, V. Yu., Konovalova, V. O., Zhuravel, V. A., Shevchuk, V. M. ta in. (2019). *Kryminalistyka* [Criminalistics] : pidruchnyk : u 2 t. T. 1 ; za red. V. Yu. Shepitka. Kharkiv [in Ukrainian].
- Shepitko, V. Yu., Zhuravel, V. A., Avdieieva, H. K. (2011). Innovatsii v kryminalistytsi ta ikh vprovadzhennia v diialnist orhaniv dosudovoho slidstva [Innovations in Criminalistics and their Introduction into Activities of Pre-trial Investigation Bodies]. *Pytannia borotby zi zlochynnistiu*. Vyp. 21 [in Ukrainian].
- Shepytko, V. Yu. (2012). Krymynalystyka XXI veka: predmet poznanyia, zadachy y tendentsyy v novykh uslovyakh [Criminalistics of the XXI Century: Subject of Knowledge, Tasks and Trends in New Conditions]. *Sovremennoe sostoianye y razvytye krymynalystyky* ; pod red. N. P. Yablokova y V. Yu. Shepytko. Kharkov [in Ukrainian].

- Shevchuk, V. M. (2013). *Taktychni operatsii u kryminalistytsi: teoretichni zasady formuvannia ta praktyka realizatsii* [Tactical Operations in Criminology: Theoretical Formation Principles and Implementation Practice] : monohrafiia. Kharkiv [in Ukrainian].
- Shevchuk, V. M. (2020). *Kryminalistyka: tradytsii, novatsii, perspektyvy* [Criminalistics: Traditions, Innovations, Prospects]: dobirka nauk. pr. ; uporiad. N. A. Chmutova. Kharkiv [in Ukrainian].
- Shevchuk, V. M. (2021). Innovatsiini zasady kryminalistychnoho zabezpechennia pravozastosovnoi diialnosti: problemy formuvannia kontseptsii [Innovative Principles of Forensic Support of Law Enforcement Activity: Issues of Formation Concept]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*. Vyp. 23. DOI: 10.32353/khrife.1.2021.01 [in Ukrainian].
- Shylo, O., Hlynska, N. (2021). Yakist kryminalnogo protsesualnogo zakonodavstva Ukrainy v aspekti vidpovidnosti standartam poperedzhennia vtorynnoi viktyimizatsii poterpiloho [Quality of Criminal Procedure Legislation of Ukraine in Terms of Compliance with the Standards of Prevention of Secondary Victimization]. *Protydiia zlochynnosti i koruptsii: mizhnarodni standarty ta dosvid Ukrainy* : zb. tez mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Kharkiv, 22.09.2021). Kharkiv [in Ukrainian].
- Stepaniuk, R. L., Lapta, S. P. (2017). Novitni zarubizhni rozrobky ta perspektyvni doslidzhennia u haluzi tekhniko-kryminalistychnoho zabezpechennia protydii zlochynnosti [Latest Foreign Developments and Promising Researches in the Field of Technical and Forensic Support for Crime Prevention]. *Pravo i bezpeka*. Vyp. 2 (65) [in Ukrainian].
- Volynskii, A. F. (2011). Innovatsionnaia sushchnost kriminalisticheskogo obespecheniia rassledovaniia prestuplenii [Innovative Essence of Forensic Support of Crime Investigation]. *Vestnik kriminalistiki*. Vyp. 3 (39) [in Russian].
- Volynskii, A. F. (2012). Eshche raz o kriminalisticheskomo obespechenii i innovatsiakh (pismo otvetstvennomu redaktoru po povodu «Zametok na poliakh») [Once again about Forensic Support and Innovation (Letter to the Editor-in-chief about “Notes in the Margins”)]. *Vestnik kriminalistiki*. Vyp. 1 (41) [in Russian].
- Zhizhina, M. V. (2012). Innovatsii v kriminalistike i sudebnoĭ ehkspertize [Innovations in Criminalistics and Forensic science]. *Sudebnaia ehkspertiza: rossiiskii i mezhdunarodnyi opyt* : sb. mezhdunar. nauch.-prakt. konf. (Volgograd, 23–24.05.2012). Volgograd [in Russian].
- Zhizhina, M. V. (2012). Innovatsionnoe razvitie kriminalistiki na sovremennom ehtape [Innovative Development of Criminalistics at the Current Stage]. *Lex Russisa*. № 1 [in Russian].
- Zhizhina, M. V. (2012). Innovatsionnyi put razvitiia kriminalistiki na sovremennom ehtape [Innovative Development Way of Criminalistics at the Current Stage]. *Vestnik kriminalistiki*. Vyp. 1 (41) [in Russian].
- Zhuravel, V. A. (2012). *Kryminalistychni metodyky: suchasni naukovi kontseptsii* [Forensic Methods: Modern Scientific Concepts] : monohrafiia. Kharkiv [in Ukrainian].
- Zhuravel, V. A. (2019). Formalizatsiia yak innovatsiynnyĭ zasib optymizatsii dosudovoho rozsliduvannia [Formalization as Innovative Means of Optimizing Pre-trial Investigation]. *Innovatsiini metody ta tsyfrovi tekhnologii v kryminalistytsi, sudovii ekspertyzi ta yurydychnii praktytsi* : mat-ly mizhnar. «kruhloho stolu» (Kharkiv, 12.12.2019). Kharkiv [in Ukrainian].
- Zhuravel, V. A. (2021). *Zahalna teoriia kryminalistyky: heneza ta suchasnyi stan* [General Theory of Criminalistics: Genesis and Current State] : monohrafiia. Kharkiv [in Ukrainian].

Шевчук, В. (2021). Інноваційні напрями оптимізації слідчої (детективної) діяльності у сучасних умовах. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. Вип. 2 (24). С. 8–25. DOI: 10.32353/khrife.2.2021.02.